

WERKEN
AAN DE
SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
GOALS

Lespakket VMBO
Brugklassen VO

INSPIRATIELESSEN DUURZAAMHEID

AARDE MEERWAARDE: Overzicht & actie voor duurzaam èn fijn leven

Kerdoelen
M&M, AK,
GS, Bio
& Éco

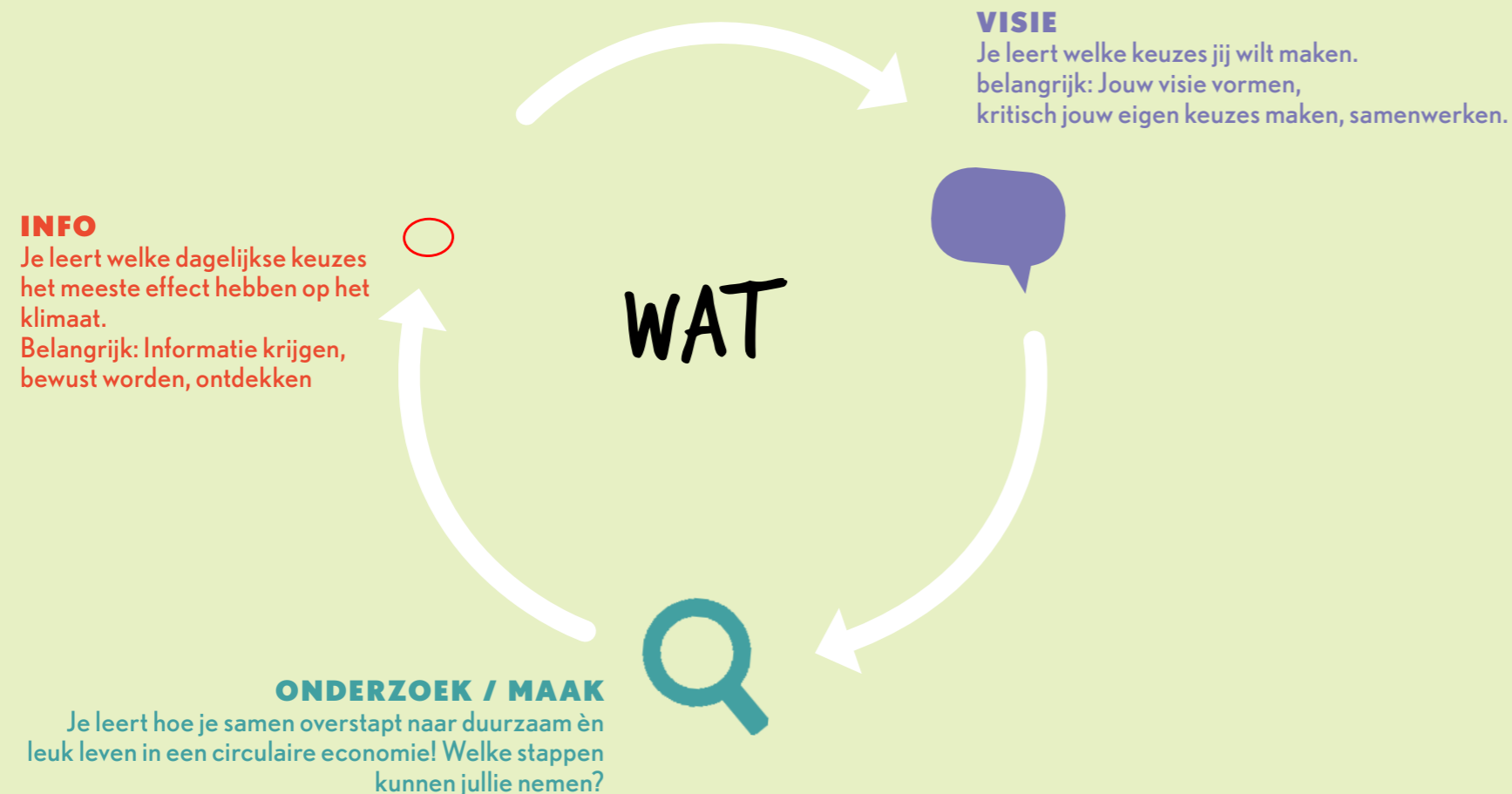
HOE WIL **JIJ** LEVEN?

Het effect dat we hebben met wat we kopen
& hoe belangrijk is dat voor jou?

OVER DIT LESPAKKET

WAT GAAN WE DOEN?

Deze Projectweek gaat over een duurzame leefstijl.
Dat is: alles wat je kiest en koopt in een langdurig houdbare samenleving.
Je leert verplichte dingen uit de kerndoelen.

BEGRIPPEN

Bij de opdrachten staan nieuwe begrippen rondom duurzaamheid.
We gaan uit van globale basiskennis van de basisschool.

VAKKEN EN DOMEINEN

Bij elke activiteit is vermeld bij vak en welk domein het hoort.
Je kunt het pakket doorwerken in één themaweek. Of het kan in een wekelijkse les in een vak in het gewone rooster, verdeeld over 5 weken.
De school of de docent kiest voor nauwkeurig volgen van het lesplan of voor vrije aanpassingen, afhankelijk van de eigen situatie en visie.

VERDIEPING

Ideeën voor uitbreiding (HAVO/VWO)

KIJK/LUISTER

Wil je de films op je smartphone of tablet bekijken? WWW.AARDEMEERWAARDE.NL

HOE

INFO & OPDRACHTEN

- ✓ 4 onderzoeksdagen
- ✓ Kort informatie via het Digibord.
- ✓ Zelf informatie op internet zoeken.
- ✓ Veel ontdekken en doen, alleen of in groepjes.
- ✓ Quiz over je eigen impact.
- ✓ In kleine teams overleggen jullie en ontdekken jullie je visie.
- ✓ Korte presentaties aan de klas door de teams.
- ✓ Thuis experimenten.
- ✓ 1 actiedag met je klas & bedrijfsbezoek georganiseerd door de docent.

Na een paar weken of maanden bespreken we wat er gelukt is.
Je kunt dit na een jaar herhalen en als je wilt eigen acties uitbreiden.

WAAROM

We werken vanuit bestaande en aankomende verplichte Nederlandse lesdoelen, plus de Sustainable Development Goals. Volgens de Verenigde Naties, zou iedereen dit moeten doen. Ook de Nederlandse premier Rutte wil dat iedereen hier volop aan werkt.

Premier Rutte, 26-9-2015, vergadering van de Verenigde Naties over SDGs:

"By working together, in a collective effort, we can make a difference.

We can achieve great things if we set our minds, our means and our hearts to it. (...)

Ladies and gentlemen, the Netherlands is fully committed to making the next leap forward."

INHOUDSOPGAVE

DUURZAME KERN DOELLEN UIT ALLE NIEUWE DOMEINEN & 21STE EEUWSE VAARDIGHEDEN

AK, M&M,
Wisk

INSPIRATIEDAG 1 OVERVIEW EFFECT & JOUW IMPACT

1.1 OVERZICHT OVER ONZE WERELD **1.2** VIER AARDES?, DRAAGKRACHT **1.3** IMPACT, WAT IS DAT?, MIJN VERBORGEN IMPACT QUIZ, THE BIG FOUR, HUH HOE KAN DAT?, GRONDSTOFFEN
1.4 HOEZO KLIMAATSTAKING?, GRETA MEETS TRUMP, WAT VINDT JIJ? WIE MOET ZORGEN VOOR VERANDERING? **1.5**. WIE LEIDT? HOE BEGINT IETS NIEUWS? VERDIEPING **1.6** AFSLUITING DAG 1

DAG 1

Ak, Eco,
M&M

INSPIRATIEDAG 2 GELD & WAARDE

2.1 TRUE PRICING **2.2** GREENWASHING **2.3** WAT HEB JIJ ERAAN? **2.4** ACTIE! **2.5**. WONEN EN BANKIEREN **2.6** WAT PAST BIJ JOU?, AFSLUITING DAG 2

DAG 2

Gs, Ak,
M&M

INSPIRATIEDAG 3 VOEDING

3.1 VOEDING; VLEES, VIS & PLANTEN, INFOGRAPHIC MILIEU, KLIMAAT& GEZONDHEID **3.2** WAT IS MOGELIJK? **3.3** PLANNEN, AFSLUITING DAG 3

DAG 3

Gs, Ak,
M&M

INSPIRATIEDAG 4 REIZEN

4.1 VERVOER **4.2** VOOR- EN NADELEN VAN VERVOERSMIDDELEN, MENING **4.3** PLANNING KALENDER, AFSLUITING DAG 4

DAG 4

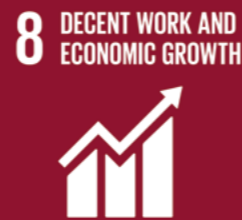
M&M,
Loopbaan-
oriëntatie

INSPIRATIEDAG 5 CHALLENGE

5.1 BEDRIJFSBEZOEK EN ACTIE, AFSLUITING DAG 5

DAG 5

WERKEN
AAN DE
SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
GOALS

OVERZICHT OVER ONZE WERELD

Astronauten in de ruimte zien onze aarde van een afstand. Ze zien hoe onze planeet zweeft in de ruimte, net als hun eigen ruimteschip. Aan boord hebben ze alles mee dat nodig is. Meer is er niet.

En dat geldt ook voor onze planeet: er is er maar 1 en daarmee moeten we het doen.

We gebruiken in ons leven allerlei dingen. Water om te drinken, lucht om te ademen, landbouwgrond voor eten. Olie voor brandstof, metalen om apparaten te maken, katoen voor kleding, noem maar op. We gebruiken zoveel van 'ruimteschip aarde', dat de voorraden opraken.

Klik op de pins voor duidelijke voorbeelden

ONDERZOEK Human Impacts op de site van NASA. (climate.nasa.gov/images-of-change)

Wat ontdek je over onze invloed op de leefomgeving dichtbij en ver weg?

4 AARDES ?

Vervuiling en ontbossing zijn zichtbaar vanuit de ruimte. Astronauten zien dat we veel beter voor de aarde moeten zorgen. De mensen gebruiken zóveel, dat de reserves van de aarde opgaan. We leven alsof we 4 aardes hebben, en dat is natuurlijk niet zo.

ANDRÉ KUIPERS
Verbleef in de ruimte in 2004 en 2011

WUBBO OCKELS
Eerste Nederlandse astronaut; 1985

SALLY RIDE
Eerste Amerikaanse vrouw in de ruimte; 1983

EN ZELFS
EERDER
DAN JULLIE!

SPECIALE ASTRONAUTEN

Astronauten beleven allemaal het *overvieweffect*: ze zien ineens de schoonheid van de aarde, de kwetsbaarheid en dat we er samen voor moeten zorgen. Na hun verblijf in de ruimte zetten eigenlijk alle astronauten zich in voor het behoud van leven op aarde.

DRAAGKRACHT

OVERVIEW-EFFECT
We leven alsof we
wel 4 aardes hebben.
Hoe zit dat?

Stel je voor: Een ruimteschip heeft 90 kersenbomen aan boord. De ruimtereizigers leven van het fruit en gebruiken de houten stammen voor meubels en verwarming. De bomen kunnen doodgaan door ouderdom, ziekte, of houtkap door mensen. De verbazende natuur maakt dan vanzelf nieuwe boompjes. Let op! per jaar maximaal 5 nieuwe bomen!

1 Hoe Lang kunnen ze Leven als ze maximaal 5 bomen per jaar kappen?

2 Wat gebeurt er als de ruimtereizigers meer dan 5 bomen kappen?

3 Stel je voor dat de ruimtereizigers 4x teveel gebruiken. Dus: wat gebeurt er als ze elk jaar $4 \times 5 = 20$ bomen kappen? Hoeveel bomen zijn er over na 1 jaar? En na 2 jaar. en na 4 jaar?

4 Hoe Lang kunnen deze mensen dan Leven?

5 Wat is je conclusie? Bedenk 3 dingen die de ruimtevaarders kunnen doen. Wat kunnen ze meteen vandaag doen of afspreken?

TIP: Denk aan: Reduce, re-use, recycle (minder, hergebruik, vernieuwen)

Duurzaam = leven binnen de draagkracht van de aarde.

Draagkracht = de mate waarin een ecosysteem een bepaalde populatiegrootte kan voeden en huisvesten.

I ♥
KERSEN

IMPACT, WAT IS DAT?

Impact = het effect dat je hebt.

Niet alle effecten zijn zichtbaar. Je hebt bijvoorbeeld een telefoon in handen, die is van metaal en je moeten hem opladen via het stopcontact. Dat is duidelijk te zien. Maar je ziet niet hoe hij in de fabriek is gemaakt. Wat is daar allemaal voor nodig? En hoe is die telefoon van de fabriek naar jou toegekomen?

En een auto moet tanken, dat weet je wel. Maar hoeveel brandstof kost het bouwen van een auto in de fabriek eigenlijk?

Dat zie je allemaal niet, is verborgen.

En zoals een ijsberg: boven water zie je maar een heel klein stukje! Je verborgen impact is wel 4x groter dan de zichtbare top!

MIJN VERBORGEN IMPACT QUIZ

QUIZ Mijn verborgen impact top10: Wat heeft in ons leven het meeste klimaat effect?

Bekijk het filmpje *Animatie De verborgen impact* en doe de opdrachten hiernaast.

Ga daarna naar mijnverborgenimpact.nl

GROEPSOPDRACHTEN Leg aan elkaar uit:

❶ Spijkerbroeken maken we van katoen, van de katoenplant. Wat heeft katoen nodig om te groeien?

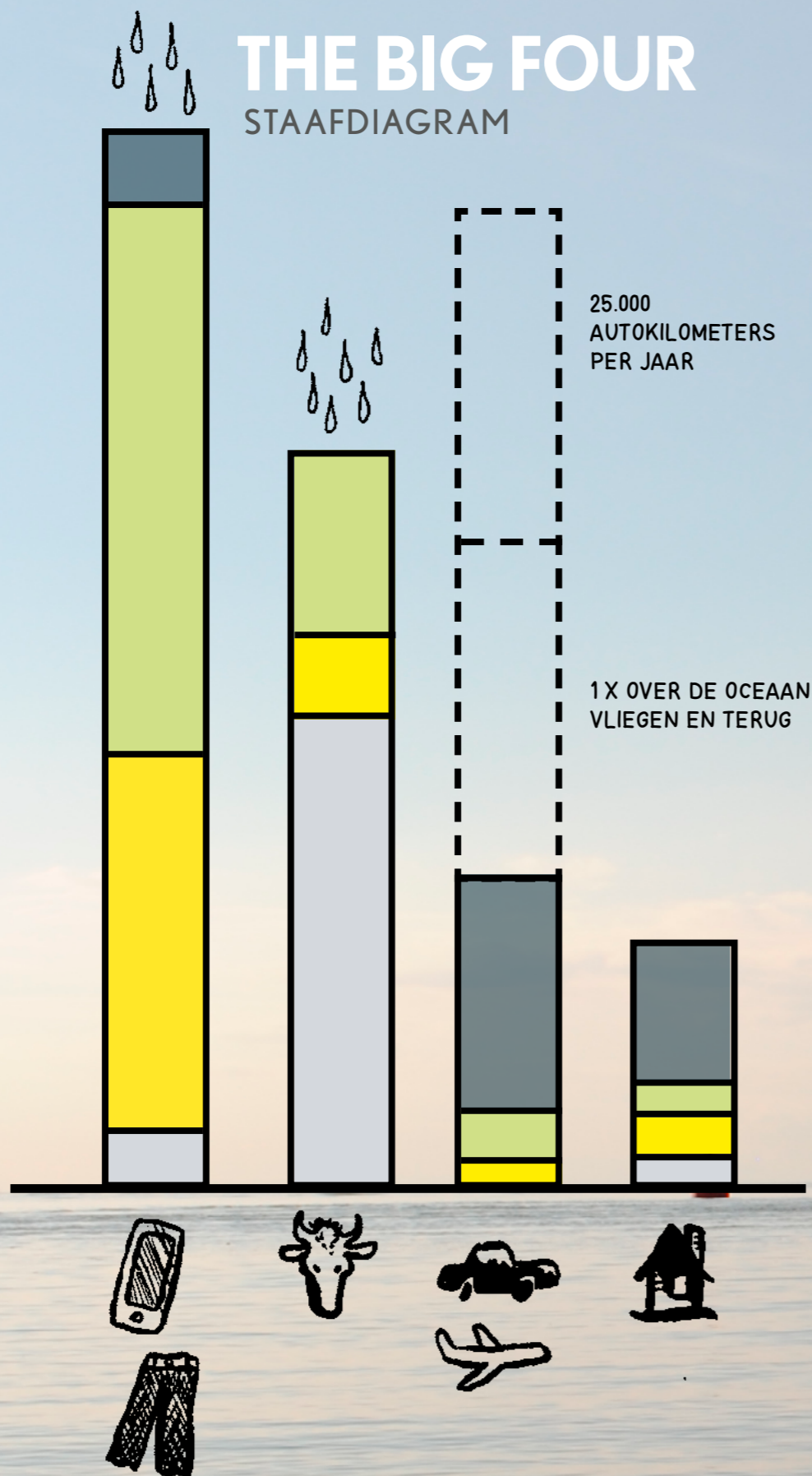
❷ Een spijkerbroek wordt niet de winkel in 'getoverd'. Wat moet er gebeuren met katoen zodat jij hem als broek kan kopen?

❸ Wat wordt bedoeld met "Jij en ik betalen die verborgen impact?"

Speel de quiz en kijk wat jouw impact is: Hoe groot zijn de effecten van je levensstijl op de planeet? Je mag schatten wat je invult, het kan niet super precies.

Het gaat erom dat je ziet wat veel effect heeft. Speel met het invoeren van je gegevens: Wat als ik veel van dit doe, of weinig van dat.

Vergelijk de resultaten met je groep.

THE BIG FOUR 4 STAAFDIAGRAMMEN

Opdracht:
Maak zelf staafdiagrammen met de vier grootste onderdelen: spullen, vlees, wonen & vervoer. Net als de top 10.

Teken deze onderdelen erin en kleur ze: wat is voor jou zichtbaar (blauw), en wat verborgen? (rood)

BROEK:
water, landbouwgrond, pesticiden, de geweven katoen, brandstof voor vervoer, brandstof voor machines in de fabriek.

VLEES:
het eten op je bord, natuurgebied om te gebruiken als landbouwgrond voor veevoer, water voor planten en vee, brandstof voor vervoer, brandstof voor machines, verpakking.

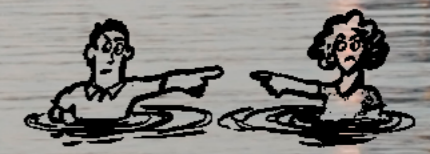

WONEN:
verwarming, water verwarmen, het winnen van stenen, glas en metaal uit natuurgebied, materialen vervoeren om het huis te bouwen.

AUTO & VLIEGTUIG:
metaal voor de deuren, motor, vliegtuigvleugels, chassis, natuurgebied om metaal uit te halen, rubber voor de banden, brandstof voor vervoer, brandstof voor machines in de fabriek, koelwater in de fabriek, brandstof in de tank om te rijden of te vliegen.

- Uitstoot broeikasgassen tijdens gebruik
- Verborgen uitstoot broeikasgassen
- Gif en andere vervuiling
- Landgebruik en ontbossing

HUH? HOE KAN DAT?

Het gebruik van energie van bijvoorbeeld je smartphone is voor 8% het opladen van je toestel. Het grootste deel zit in het maken van het apparaat en het vervoer: Eerst mijnbouw en fabricage dan vervoeren per schip, vliegtuig, of vrachtauto. Totaal: 92% Al deze energie halen we vooral uit fossiele brandstof: olie! En daar heb je die CO₂ en dat broeikas effect weer.

ELECTRICITEIT
GEBRUIK: 8%

MAKEN &
VERVOEREN:

GRONDSTOFFEN

MIJNBOUW

Mensen graven materialen op uit de natuur. Dit heten **grondstoffen** of **bodemschatten**. Hieruit worden bijvoorbeeld metalen gewonnen om telefoons en auto's van te maken. Het graven gebeurt met machines maar ook met de hand, bijvoorbeeld in de Republiek Congo in Afrika.

Eric Corton

"Ik heb er met m'n neus bovenop gestaan toen koper, goud en coltan uit de grond werden gehaald. Door kleine kinderen die aan een touw naar beneden gelaten werden in een diepe put. Om de zoveel tijd gaven ze een ruk aan het touw om te laten weten dat het goed

met ze ging. Als er langer dan 15 seconden niet aan het touw getrokken werd, haalden twee andere kinderen het snel op. Met aan het uiteinde een bungelend kind, bewusteloos door het zuurstofgebrek. De grondstoffen werden uit het mandje om zijn nek gehaald,

en het kind werd met een plens water weer bij zinnen gebracht. Vervolgens moest dit kind helpen om de volgende in de put af te laten dalen. Congolese ploegendienst, dag in, dag uit, 12 uur of langer. En die grondstoffen zitten in onze sieraden en telefoons."

Visievorming
Waar sta jij voor?

Bekijk het filmpje
Saar op zoek naar coltan in Congo en bespreek daarna de vragen hiernaast.

1 Is het een goed idee om zuinig te zijn met stroomgebruik, ook al is dat maar 8% van het totaal?

2 Dan de andere 92%. Deze verborgen impact is nu niet meer verborgen: We hebben allemaal effecten op natuur en mensen. We graven grondstoffen op. Daardoor veranderen natuurgebieden in afgegraven kuilen, waar niets meer groeit. We laten zwaar werk doen voor weinig geld door heel arme mensen, vaak zelfs kinderen. Het vervoer stoot broeikasgas uit. Je wist natuurlijk al van het bestaan van recycling, hergebruik, refurbishing, besparing enzovoort. Je weet nu ook iets meer over hoe productie gaat. Hoe belangrijk vind jij dit?

3 Het is ook leuk en belangrijk voor ons om fijne nieuwe spullen te hebben. Wat moeten we hiermee? Hoe Lossen we dit op?

4 Als je iets koopt, betaal je geld aan een bedrijf. Dat bedrijf gaat dan met wat het doet, want tja de klant vindt het goed toch? Hoe kun je hiervan gebruik maken?

IDEE

Je ziet 20 % van je impact.
De rest, 80% is uit beeld, ver weg.
Dat is 4x 20% (Toch?)
Dat betekent twee dingen:
1. Wat je opgebruikt van de planeet is 4 x meer dan je ziet.
2. Wat je bespaart is óók 4 x meer dan je ziet!

HOEZO KLIMAATSTAKING?

Je hebt vast weleens gehoord van de scholierenstakingen voor het klimaat. Scholieren in heel de wereld demonstreerden voor maatregelen voor het klimaat.

Het Zweedse meisje Greta begon ermee en ze hield in 2018 zelfs een toespraak voor wereldleiders, omdat ze het zat was dat de grote mensen ... tja ... wat vond ze eigenlijk? En waarom waren al die scholieren zo boos? Wat is er aan de hand?

Greta is boos, ze vindt dat de wereldleiders alleen maar denken aan hun populariteit van nu, maar niet aan de toekomst van kinderen. Ze zegt: *"You are stealing our future."* Ze vindt dat de leiders moeten denken aan wat er nodig is: Aan rechtvaardigheid, en dat CO₂ in de grond moet blijven in plaats van verbranden als brandstof.

Er is ook kritiek op Greta en de scholieren stakingen:

Greta hield haar toespraak voor een bijna lege zaal op de milieuvergadering. Dat is misleiding. Ze ziet er bleek uit en heeft vlechten. Ze heeft het allemaal niet zelf bedacht en is geen 'gewoon meisje': Haar moeder is operazangeres en milieuactiviste, haar vader een bekende acteur en zakenman. Een tante was lid van de regering. Een opa onderzocht al klimaatopwarming en werkte voor de Nobelprijs academie. Ze komt dus niet uit een gewone familie. En logisch dat ze zo een nominatie krijgt voor de Nobel Peace Prize. Kortom: Greta praat alleen maar volwassenen na die paniek willen zaaien. En de scholieren? Die staken alleen maar omdat ze dan een dagje niet naar school hoeven.

Visievorming.
Wat vind jij?

- 1 Is het belangrijk of iemand bleek is en vlechten heeft?
- 2 Is het terecht dat Greta protesteert?
- 3 Is de kritiek op Greta terecht?
- 4 Wordt ze gebruikt om paniek te zaaien?
- 5 Willen scholieren alleen maar een dagje vrij van school?
- 6 Wat vinden jullie belangrijk voor jullie toekomst? Praat erover in je groepje.
- 7 Maak een lijstje van voors en tegens.
- 8 Maak een woordweb van wat jullie belangrijk vinden voor de toekomst.

GRETA MEETS TRUMP

De democratisch gekozen Amerikaanse president Trump is vóór werkgelegenheid, economie, en een vrije Amerikaanse manier van leven. Hij vindt het belangrijk dat consumenten vrij kunnen kiezen. Bedrijven moeten hierom ook de vrijheid hebben om zonder milieueisen te werken, anders kunnen ze niet vrijuit concurreren en de consument die keuze bieden.

Oliebedrijven en autofabrikanten willen helemaal geen soepeler regels, en maken onderling strengere afspraken dan moet van de regering van president Trump. Trump vindt de vrije keuze zo belangrijk dat hij de bedrijven wil aanklagen voor oneerlijke samenwerking: tevéél onderling afspreken mag helemaal niet.

Voor klimaatpolitiek zijn ook wereldwijde afspraken gemaakt, die Trump niet wil nakomen. In de Verenigde Staten zijn de laatste jaren abnormaal veel orkanen, regen, droogte en bosbranden. Dit zijn wetenschappelijke metingen. Nu zijn er ook andere Amerikaanse politici met een heel groot klimaatplan: een 'Green new deal'. Trumps favoriete TV-zender Fox news vindt dit een 'socialistisch complot' en 'een bedreiging voor de Amerikaanse manier van leven.'

Verdieping.
Ideeën voor lesuitbreiding

Wat is er nodig voor werkgelegenheid?
Voor economie?
En voor vrijheid?
Voor het klimaat?
Wat vind jij? Waarom?

WIE MOET ZORGEN VOOR VERANDERING?

De klimaatstakers willen dat de regering meer doet.

Wat vinden jullie?

Let op: de regering maakt regels, maar... de kiezers kiezen de regering!

Bedrijven moeten zich houden aan regels van de regering, maar... grote bedrijven gaan gewoon naar het land met de minste regels.

Bedrijven maken wat burgers willen kopen, en... mensen kopen wat bedrijven maken. Alles is met elkaar verbonden.

STELLING INNEMEN

VISIEVORMING.
Discussieer over deze stellingen.

MAAK een spandoek of protestbord

1 Anderen moeten het oplossen: volwassenen, oude mensen / jonge mensen / andere Landen.

2 Rijke Landen zoals Nederland moeten het klimaatprobleem oplossen.

3 De regering moet het oplossen. / Bedrijven moeten het oplossen. / Burgers moeten het oplossen.

4 Supergoed zijn voor het milieu is mooi, maar ik wil ook een leuk leven.

5 Vrienden en familie zijn voor mij het belangrijkste / Mensen op de hele wereld zijn voor mij belangrijk / Al het Leven is belangrijk.

6 Wij hebben te weinig invloed om er iets aan te kunnen doen. We zijn maar met deze klas / alle kleine beetje helpen, er zijn trouwens al heel veel mensen mee bezig.

7 Het is te duur om duurzame dingen te kopen.

MAAK EEN SPANDEK OF PROTESTBORD

LET OP:

- *Hou het simpel
- *Gebruik humor
- *Je argument moet in een oogopslag duidelijk zijn

Wees creatief!

BEDRIJVEN MOETEN HET OPLOSSEN

DE AARDE EN DE NATUUR ZIJN ZO STERK, DAT KOMT VANZELF GOED.

SUPERGOED ZIJN VOOR HET MILIEU IS MOOI,

MAAR IK WIL OOK EEN LEUK LEVEN.

FOLLOW
THE
LEADER

WIE LEIDT?

Spreeuwen houden waanzinnige vliegshows. Heel speciaal om te zien. Hoe werkt dit? Follow-the-leader? Wie is dan de leider?

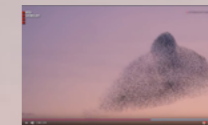
Wat blijkt: er is niet één leider. Er is steeds een klein groepje dat de richting aangeeft. Elk groepje kan de leiding nemen. En verder houden de vogels simpele regels aan:

1. Ik wil niet botsen.
2. Ik wil dezelfde kant op.
3. Ik blijf in de groep.

Een beetje zoals mensen die in een groep door een winkelstraat lopen. Zo simpel. Een klein groepje besluit: sneller en omhoog! En iedereen om dat groepje heen denkt: niet botsen, blijf in de groep, sneller en omhoog! En razendsnel gaat iedereen omhoog! Mensen zijn geen spreeuwen, logisch. Toch kun je hieraan zien dat je met een klein groepje de leiding kan nemen en kan aangeven welke kant de hele groep opgaat. En als je met je groepje goed hebt bedacht wat jullie vinden, heb je een ijzersterk idee. De rest van de grote groep gaat dan met jullie mee!

Luister & kijk hier naar een
spreeuwen vliegshow boven
Utrecht

HOE BEGINT IETS NIEUWS?

Begint een superbekende YouTube of vlogger met een miljoen volgers? Nee. Begint hij of zij met duizend volgers? Nee. Niet met honderd, niet met tien. Het begint... met nul volgers. En dan heeft ie één volger. En dan twee, en drie... Het gaat stap voor stap. In het begin gaat het langzaamaan. Het lijkt of niemand mee wil doen, behalve je moeder, je beste vriend en een rare tante. Zo is het met alles. Nieuwe dingen zijn altijd onmogelijk, totdat het gedaan is.

WANNEER DOE JIJ MEE MET NIEUWE DINGEN?

Heb jij weleens meegedaan met een nieuwe rage of gewoonte? Meteen vanaf het begin? Later?

Een nieuw idee begint altijd piepklein. Er is altijd een klein groepje dat als eerste meedoet. Wie doen het eerst mee? Nieuwsgierige mensen, die besluiten: dit is goed zeg, tuurlijk doe ik dat! Dan gaan meer anderen meedoen. Mensen moeten eerst wennen aan iets nieuws. En ze kunnen niet meteen alle duurste nieuwe gadgets betalen. De nieuwe dingen worden dan steeds meer gebruikt en daardoor goedkoper, makkelijker, normaler.

TIPPING POINT

Op een zeker moment komt er een **tipping point**: opeens is het logisch om mee te doen! Mensen sluiten dan aan bij deze nieuwe groep. Opeens gaat het vanzelf veel sneller! 10 volgers erbij, 20, 60, 100... Dan gaat het echt hard. Bedrijven merken nu al: "Wie niet meedoet met duurzaamheid, ligt eruit." Aan het eind komt nog een groepje mensen die dan echt niet meer anders kunnen.

Ed Nijpels

"Wie niet meedoet met duurzaamheid, ligt eruit."

"HET HEEFT GEEN ZIN, WANT WE ZIJN MAAR MET ZO WEINIG" Samira, 15

WAT VIND JIJ?

Heeft het zin om mee te doen aan keuzes maken waarbij je rekening houdt met Sustainable development goals?

Zoals: draagkracht van de planeet, klimaatopwarming, met verdeling van welvaart, met duurzaamheid, nu en in de toekomst, hier en ver weg? Wat vind jij? Waarom?

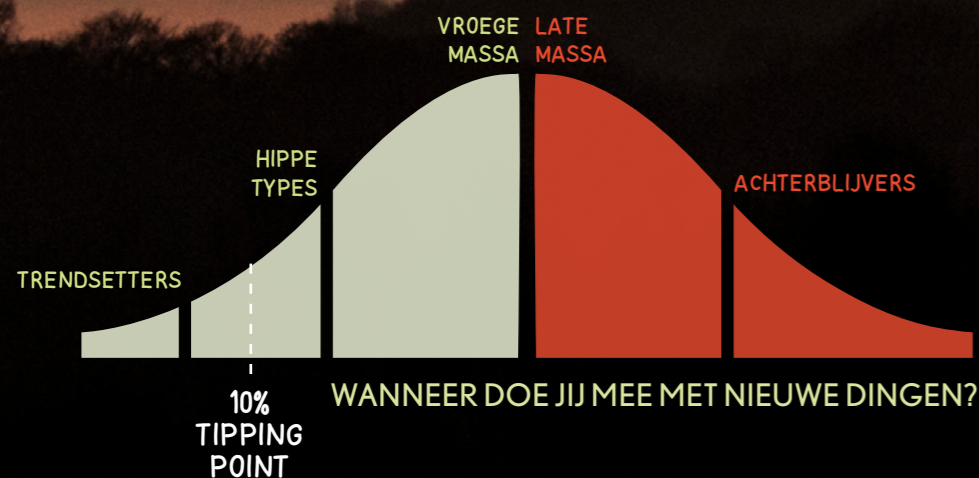
DIT WAS ONMOGELIJK

- De wereld is een ronde bol en niet plat.
- Slavernij afschaffen.
- Apartheid beëindigen.
- Stemrecht voor iedereen boven de 18.
- Kinderarbeid verbieden.
- Roken vond men gezond, dus rookgewoontes veranderen, hoezo??
- Draadloos telefoneren.
- Computers wereldwijd aan elkaar verbinden.

Allemaal: onvoorstelbaar, onmogelijk. Totdat het gebeurde.

"Everything seems impossible until it's done"
Nelson Mandela

Verdieping.
Ideeën voor lesuitbreiding

INSPIRATIEVRAGEN M&M

- Heb je een favoriete youtuber/blogger?
- Hoe is hij of zij begonnen? Wat is hun verhaal erachter?

INSPIRATIEVRAGEN BIOLOGIE:

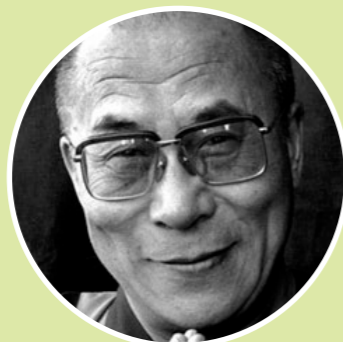
- Het is onbekend waarom spreeuwen zo vliegen. Onderzoek mogelijke verklaringen.
- Welke dieren bewegen nog meer in zulke groepen? Waarom?

VERDIEPINGSVRAGEN M&M

- Wat zijn nog meer redenen om niet mee te doen met nieuwe dingen? Waarom is dat belangrijk voor mensen? Is het begrijpelijk of zelfs logisch om niet mee te doen? Hoezo?

Michelle Obama

Dalai Lama

Hannie Schaft

Beyoncé Knowles

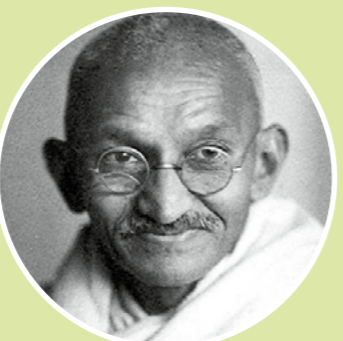
Steve Jobs

Oprah Winfrey

Nick Vujicic

Mahatma Gandhi

Martin Luther King jr.

Boyan Slat

Malala Yousafzai

Jeanne d'Arc

INSPIRERENDE MENSEN

Elke dag 1% beter

AFSLUITING DAG 1

- ✓ Je hebt informatie gekregen: overzicht uit de ruimte.
- ✓ Je hebt jouw impact top 10 onderzocht.
- ✓ Je weet nu meer over wereldwijde klimaateffecten van wat we in Nederland kopen.
- ✓ Je hebt je mening verder gevormd over wat jij belangrijk vindt.
- ✓ Je weet dat veranderingen klein beginnen.

En nu? Hoe zorgen we dat mooie ideeën uitkomen? Door ze in te plannen!

Een mooie gewoonte uit Japan: De kunst van Kaizen: elke dag 1% beter. Je leeft gewoon zoals je al deed, maar net 1 stapje meer zoals je dat ècht wil.

KAI 改 ZEN 善
verandering om beter te worden

Bedenk iets kleins dat je écht vandaag gaat doen. "Vanaf morgen leef ik duurzaam"? Dat is niet te doen. In één klap al je afval scheiden? Dat gaat niet. Maar misschien kun je thuis een plasticbak op de boodschappenlijst zetten. Of oud papier naar de papierbak brengen? Waarschijnlijk doe je best al veel. Kan er nog iets bij?

Kleine stapjes plannen en doen

Verdieping. Wat maakt de mensen hier-naast zo inspirerend?

GROEPSOPDRACHT

1 Welke kleine stapjes kun je thuis inplannen?

Bedenk samen voorbeelden: Info googelen over... Een duurzame winkel zoeken voor...
REDUCE: Minder gebruiken van...
RE-USE: iets opnieuw gebruiken: ...
RECYCLE...
Bedenk ook of je samen met je ouders iets wilt doen, of juist zonder ze. Jij mag het zeggen!

2 Zet jouw stapje thuis op de kalender en 2x in je telefoon: vandaag en over een paar dagen checken!

THUISOPDRACHT

3 Vertel thuis waarover deze inspiratielessen over gingen. Laat de info zien. Vertel wat jij ervan vindt!?